

AZON PROBLÉMÁK, KÉRDÉSEK SZÁMBAVÉTELE, AMELYEKBE AZ AGÓRA ÁLLÁSPONTJA MEGOSZTOTT

Fontosnak tartjuk nyilvánosságra hozni az alábbi szöveget is. Miért is?

- Úgy gondoljuk, hogy az Agórának demonstrálnia kell a demokratikus vitastílust – igazolandó, hogy a vélemények kölcsönös tiszteletén alapuló gondolkodásban rendre közelednek az álláspontok. Az Agórának példát kell mutatnia minden olyan csoportnak, műhelynek, amely egy demokratikus társadalom jövőképét tervezi.
- A megegyezésre törekvésben „alulmaradt” gondolatok fontos jelzőablái az aprólékos vitát, nemzetközi tájékozódást, történeti tanulságokat, az érdekegyeztetés finomhangolását igénylő kérdéseknek. Megmutatják: egy bármily határozott oktatásigazgatásnak – hiszen az Agóra ilyet szeretne – mely pontokon kell különösen érzékenynek, tapintatosnak, meggondoltnak lennie. Nyilván a politika a döntések művészete. Nos, e döntések során az alábbi kérdések igényelnek adaptív érdekegyeztetést – vesztes nélküli konfliktusmegoldást.

Az alábbiakban a teljesség igénye nélkül sorra vesszük a vitatott kérdéseket.

1. Tartalmi szabályozás

Vita alakult ki arról, hogy a NAT milyen mértékig szabályozza az osztálytermi folyamatokat. A tantárgyi rendszerért a jogalkotó viselje-e a felelősséget, vagy a jogalkotó dolga az, hogy támogasson a XIX. századi tudománystruktúrát a korszerűség irányában felváltó alternatívákat, egyben biztosítsa ezen innovációk minőségét.

2. Minőségértékelés

Élünk a vita az oktatás teljesítményét, eredményességét illető mérések kultúrájáról. Mi az, ami mérhető? Milyen következtetések vonhatók le ezekből? A „nemzeti – más szóval: a korszellemnek megfelelő norma” mérceként állítása mellett miképp lehet érvényesíteni a „pedagógiai hozzáadott értéket” - iskolára, egyes tanulóra vonatkoztatva. Hol vannak a szummatív és a fejlesztő értékelés ütközőpontjai? E kérdésben fokozni érdemes a párbeszédet a pedagóguskultúrában.

3. A „Jó tanárról”, pedagógusról alkotott kép.

A javaslatok egyik csoportja a pedagógussá válásban a kiválasztás fontosságát hangsúlyozta, az alkalmasság idejekorán való megállapítását a pedagóguspályára készülő fiatal érdekében is, de még inkább a hivatásában nehezen boldoguló pedagógus növendékei védelmében. Miben áll a „megfelelőség”? Többen egy előzetes – és mérhető – kompetencialajstrom segítő erejében bíznak. Mások úgy vélik, hogy nem csupán a gyermekek „nevelhetőek”, de a pályára készülő ifjú is. (A pedagógusképző intézmény személyiségfejlesztő intézmény is – vélték a vitában.) Ezen álláspont képviselői a „pályára motivált szuverén személyiségben” kellő garanciát látnak a pályára való felkészítés előfeltételeként.

A pedagógus társadalmi megbízatásának legitimitását több forrásból eredezteti, leginkább saját növendékei, ezek szülei, a közvetlen társadalmi környezet, nemkülönben a társadalom (a nemzet) teljességét megjelenítő állam (önkormányzat), kollégái tapasztalatai, javaslatai, kérései, elvárásai alakítják kompetenciáit. Képes a (fenti) megrendelők közt kialakuló konfliktusokat hatékonyan – vesztes nélküli konfliktuskezeléssel – kezelni, választani az elvárások különbözősége esetén értékrendje szerint. Ebben az értékrendben alapvető a Gyermek jogairól szóló 1989. évi New York-i Egyezménybe foglalt elvárásoknak adott prioritás. Munkáját árnyalt és folyamatosan karbantartott releváns társadalomismeret, gyermekismeret, a kommunikáció szabályainak ismerete (a közvetítés mestersége), a szakmai/diszciplináris tudás támogatja. Ebben a tudásban megfelelő helyet élvez a filozófia, a kulturális antropológia, a pszichológia, a pedagógia. Képes az együttműködésre, „csapatmunkára” – ebbe beleértve az érdekérvényesítés kultúráját is. Szakmai büszkeséggel várja el a társadalomtól a teljesítményéhez mért megbecsülést, az iskolafenntartóhoz munkája ellenértékét megfelelő munkabérenben.

A pedagógusképzés alkalmasságát illetően megoszlottak az álláspontok a gyakorlóiskola hagyományainak őrzése vagy egy szélesebb, az „élet sűrűjéhez” közelebb álló gyakorlólhelyi hálózat fejlesztésének elvei között. Az utóbbi években, akár a „Bolognai” képzésben, akár a mai „restaurált” tanárképzési modellben a „külső” gyakorlólhelyek jelentősége megnőtt. Vajon felkészültek-e eléggé a fogadóhelyek „mentorai”?

4. Szakiskolai előkészítő/reintegráló („felzárkóztató”) osztályok kérdésköre

A legélesebb vita a szakiskolai felzárkóztató (szakképzésre felkészítő, reintegráló) osztályok kérdésében alakult ki.

A szakképzési munkacsoport – amellet, hogy a szakiskolák „normál” osztályaiban tanulókkal való személyes törődést, hátránykompenzációt jelölte meg alapvető fontosságúként – a jelenlegi iskolarendszerben, a jelenlegi pedagógiai kultúra mellett szükségesnek tartja a szakiskolákban indított, megfelelő módszertannal és szakmai támogatással működő, a továbbtanulás és szakmaszerzés lehetőségét biztosító, a szakképzésbe való bekapcsolódásra, a középfokú képzésre felkészítő, ill. oda visszavezető osztályok indítását azok számára, akik nem vagy nem megfelelő kompetenciákkal végezték el az általános iskolát, illetve a 9. osztályt, vagy befejezett középfokú végzettség nélkül kimaradtak az iskolából, továbbá akiket a lemorzsolódás fenyeget. (A vitában elhangzott érvek alapján ők is elfogadták, hogy felzárkóztatás helyett az előkészítés, felkészítés, reintegráció kifejezéseket célszerű használni.) Annak érdekében, hogy ezek az osztályok ne jelentsenek nagyobb szegregációt annál, amit maga a szakképző iskolába kerülés jelent, úgy gondolják, hogy ezen osztályok az iskola szerves részét kell képezniük, és elsődleges céljuk a normál középfokú képzésbe való bekapcsolódás, a megalapozottabb szakma- és iskolatípus-választás lehetővé tétele kell legyen. A motiváció érdekében azonban fontosnak tartják azt is, hogy az itt tanulók részvégzettségét valamilyen dokumentum igazolja.

Ezt az álláspontot az Agórában többen egyértelműen elutasítják, és az Agóra értékeivel ellentétesnek tartják. Úgy gondolják, hogy ez lehetőséget ad a probléma valódi megoldásának elodázására, és arra, hogy a „problémás”, ill. a többségi kultúrához nem illeszkedő gyermekeket ezekbe az osztályokba tereljék, megfosztva őket a megfelelő végzettség megszerzésének lehetőségétől. Ehelyett az iskola adaptivitását igénylik azon kulturális sajátosságokhoz, olykor objektív többletekhez, melyeket a „hagyományos iskola”, egy konzervatív tantervpolitika kizár az iskola által legitimált, közvetítésre vállalt kulturális elemek közül. E csoport a „felzárkóztatásban” stigmatizáló elkülönítés veszélyét látja, arról szerzett tapasztalatokat, hogy ez a „tanulókép” közvetlenül vezet a diszkrimináló szegregációhoz.

Többen e kérdésfeltevés horizontjáról kívánják tárgyalni az SNI-inklúzió problematikáját is.

5. Együttműködés iskolán belül – együttműködés a társadalom más szféráival

Élénk volt a vita arról, hogy az együttműködés elve jegyében a közoktatás belső világának átalakítását érdemes-e szorgalmazni: irányítás és pedagógusok, pedagógusok és pedagógusok, tanulócsoportok és tanulócsoportok, az osztályon belüli közösségek, pedagógusok és tanulók között. Más véleményformálók úgy vélték, hogy ha az iskola szervezeti kultúrájában a nyitottság elve érvényesül, azaz tudomásul veszi az iskola, hogy egy posztmodern társadalomban megannyi intézmény, piaci szolgáltatás, civil kezdeményezés, természet adta közösség tekinti (olykor egyébként – hatékonyságának értékeitől és hiányosságaitól függetlenül - törvénybe is foglalt) feladatának a felnövekvő nemzedék nevelésében való részesedést, új szerepet kell keresnie e feladatvállalók hatásrendszerének koordinációjában.

Nem született konszenzus arról, hogy a szülő-társadalom bevonódásának legyen-e, s mi legyen a határa.

6. Az iskolai demokráciáról

Megoszlanak az álláspontok arról, hogy az iskola belső világában a felnőtt-gyerek viszonyra kell-e fókuszálnia a demokráciakultúrának, vagy a tanulók horizontális kapcsolataiban - a tanulási folyamatok kooperativitásában - kell erősíteni azt. Jelezzük azt is, hogy élénk maradt a vita a „tanulói részvétel” optimális megközelítéséről. Az egyetértés kiindulópontja az, hogy a törvénynek garantálnia kell egy iskolaidemokrácia-minimumot, egyben erőteljes állami szakmai-pénzügyi támogatást biztosítani akár több innovatív változatban a mind teljesebb felelősségmegosztás modelljének, a tézisek ezt nevezték „tanulói önkormányzat plusz”-nak.